

Posudek práce Michaely Karlovcové Aspekt postav v povídkovém díle Čapka-Choda

Bakalářská práce Michaely Karlovcové je založena na aplikaci naratologických postupů v rané sbírce Povídek Karla Matěje Čapka Choda z roku 1892. Povídky Čapka Choda si studentka vybrala jako například narativů, které směřují od „realistické narace k naraci modernistické a také proto, že Čapek Chod je jejím oblíbeným autorem, které literární věda nevěnuje tolik pozornosti.

Ke své práci si zvolila promyšleně analýzu postav, neboť jedním ze základních témat K. M. Čapka Choda jsou od počátku konfliktní a invalidní lidské vztahy; pokřivené a vyloučené charaktery, které se ocitají v centru narace. K popisu postav využila naratologické typologie, tak jak se nabízí díky rozmanitým českým a zahraničním výzkumům, od Daniely Hodrové, Tomáše Kubíčka, Petra Bílka, Bohumila Fořta k základním přeloženým pracím Rimmon –Kenanové. Z této posledně jmenované teorie si vytvořila svoji základní typologii postav – přímo a nepřímo charakterizovaných. Přímá charakterizace se podle studentky v raných povídkách příliš nevyskytuje, vylučuje jí způsob vyprávění Čapka Choda, které postupně odhaluje, s jakými postavami máme co do činění; rozkrývání jejich charakteru je součástí Problém v tomto místě však spatřuji v tom, že studentka příliš zjednodušuje rozdíl mezi přímou a nepřímou charakteristikou a dopouští poněkud nejasných výroků. Je vypravěč autoritou nebo ne, co znamená, že je postava charakterizována promluvou vypravěče, ztrácí dynamičnost?

Již časný příklad povídky Na valech má právě tento vztah tedy vypravěče a postav vysvětlit, ne zcela se to daří. Postavy této povídky poznáváme sice z jejich promluv, ale od samého počátku vypravěč naznačuje, že jde mezi nimi o fatální vztah - jak o tom svědčí i věta: „to nám brzy minula noční hodina, hihih, a před oknem se zatemnilo.“ Studentka tuto promluvu cituje, ale nevysvětluje, co se odehrává ve vyprávění a jaké interpretace nabízí takto představené vztahy. (Podobných nejasných naznačených míst bez zřetelné interpretace je v práci poměrně velké množství.)

Studentka, jak sama konstatuje, sleduje hlavně nepřímé charakteristiky postav, které vycházejí z jejich promluv, z jejich jednání (kde se opět nutně objeví otázka vypravěče, který zaznamenává jednání postav). Karlovcová využívá v tomto bodě teorie Rimmon –Kenanové a snaží se ukázat, co znamená u Čapka Choda jednorázovost a opakovanost jednání, pasivita -aktivita, uskutečnění činu či neuskutečnění tím, že předkládá řadu příkladů bohužel bez hlubšího výkladu. Tím zachycuje dynamiku vyprávěných celků, na kterých jsou zřetelné vyprávěcí strategie Čapka Choda, přestože jinak studentka často vykládá tyto strategie poměrně naivně. Argumentuje většinou implicitně a čtenář si argument musí poskládat sám jako např. otázku opakovaného a jednorázového jednání v povídce Frantův román, která nabízí opět pozoruhodné interpretace. Podobně je představení jednání rybářů v povídce Žebrák, kde je v sobě zaklesnuto jednání opakované a jednání mimořádné. V povídce je na scénu přiveden kontrast řádu a jeho vykloubení, který tak charakteristický pro tvorbu Čapka Choda.

Dalším postupem nepřímé charakterizace postav je podle Karlovcové vzhled, který bývá popisován poměrně expresivně a vypravěč sugestivně a dynamicky skrze gesta a pohyby a další. Vzhled pak doplňuje prostředí.

Studentka, jak jsem již naznačila, rozumí jednotlivých způsobům charakterizace postav, k nimž ji převedla sekundární literatura, kterou si vybírá adekvátně, byť poněkud mechanicky.

Podle mne práci chybí syntéza těchto jednotlivých postupů, jež nejsou a nemohou být ve vyprávění samostatné, jež se vzájemně prolínají a podporují. Rozumí, že studentka měla na mysli vytvořit

jakousi typologii, přesto by se neměla bát nějakého syntetičtějšího pohledu, jenž by mohl zahrnout i pohled historický. Bakalářská práce také neodpovídá na otázku, v jakém vztahu je tedy vypravěč a postavy u Čapka Choda. Tato otázka by mohla také napomoci typologii postav ve sledovaném narativu.

V celku studentka porozuměla teoretickým kategoriím, jež dokázala aplikovat. Doufám, že ji samotné tato bakalářská práce napomohla formulovat, proč je Karel Matěj Čapek Chod její oblíbený autor.

Navrhuji známku velmi dobře až dobře podle průběhu obhajoby.

Libuše Heczková